

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। मित्रावरुणौ। त्रिष्टुप्।

उद्वां चक्षुर्वरुण सुप्रतीकं देवयोरिति सूर्यस्ततन्वान्।

अभि यो विश्वा भुवनानि चष्टे स मन्युं मर्त्येष्वचिकेत ॥ ७.०६१.०१

वरुणा- हे मित्रावरुणौ । वाम्- युवयोः । देवयोरर्थे । सुप्रतीकम्- शोभनरूपम् । चक्षुः । ततन्वान्- विस्तारयन् । सूर्यः । उदेति । यः । विश्वा- सर्वाणि । भुवनानि । अभि चष्टे- अभिपश्यति । सः । मन्युम्- मननम् । मर्त्येषु- मनुष्येषु । आ चिकेत- आजानाति ॥१॥

प्र वां स मित्रावरुणावृतावा विप्रो मन्मानि दीर्घश्रुर्दियति।

यस्य ब्रह्माणि सुक्रतू अवाथ आ यत्कत्वा न शरदः पृणैथे ॥ ७.०६१.०२

यस्य । ब्रह्माणि- मन्त्रानुपासनानि वा । सुक्रतू- शोभनप्रज्ञौ मित्रावरुणौ । अवाथः- रक्षथः । यत्- यस्य । कत्वा- प्रज्ञया । न- सम्प्रति । शरदः- संवत्सरान् । आ पृणैथे- आपूरयेथे । सः । ऋतावा- सत्यवान् । विप्रः- मेधावी । मित्रावरुणौ । वाम्- युवयोरर्थे । दीर्घश्रुत्- श्रुतिमान् । मन्मानि- मननानि । प्र इयति- प्रेरयति ॥२॥

प्रोरोर्मित्रावरुणा पृथिव्याः प्र दिव ऋष्वाद्बृहतः सुदानू।

स्पशो दधाथे ओषधीषु विश्वधृग्यतो अनिमिषं रक्षमाणा ॥ ७.०६१.०३

ऋधृग्यतः- सत्यं प्रति गच्छतः । रक्षमाणा- पालयन्तौ । मित्रावरुणा- मित्रावरुणौ । उरोः- विस्तीर्णायाः । पृथिव्याः- भूम्याः । बृहतः- महतोऽन्तरिक्षात् । ऋष्वात्- महतः । दिवः- नभसः । सुदानू- शोभनदानौ । प्र- प्रकर्षेण । रिरिचाथे । ओषधीषु । विश्व- प्रजासु । स्पशः- रूपम् । दधाथे- धारयथः ॥३॥

शंसा मित्रस्य वरुणस्य धाम शुष्मो रोदसी बद्धधे महित्वा।

अयन्मासा अयज्वनामवीराः प्र यज्ञमन्मा वृजनं तिराते ॥ ७.०६१.०४

मित्रस्य वरुणस्य- मित्रावरुणयोः । धाम- स्थानम् । शंस- स्तुहि । शुष्मः- तयोर्बलम् । रोदसी-
द्यावापृथिव्यौ । महित्वा- स्वमाहात्म्येन । बद्धधे- बध्नाति । अयज्वनाम्- अदातृणाम् । मासाः ।
अवीराः- वीररहिताः । अयन्- गच्छन्तु । यज्ञमन्मा- दानमनाः । वृजनम्- वीर्यम् । प्र तिराते-
प्रवर्धयति ॥४॥

अमूरा विश्वा वृषणाविमा वां न यासु चित्रं ददृशे न यक्षम् ।

द्रुहः सचन्ते अनृता जनानां न वां निष्यान्यचिते अभूवन् ॥ ७.०६१.०५

अमूरा- हे विद्वांसौ । विश्वा- व्याप्तौ । वृषणौ- वर्षकौ । यासु । न । चित्रम् । न । यक्षम्- महत्त्वम् ।
ददृशे- दृश्यते । ताः । वाम्- युवयोः । इमाः- एताः स्तुतयः भवन्ति । जनानाम्- विशाम् । अनृता-
अनृतानि । द्रुहः- द्रोहिण एव । सचन्ते- सेवन्ते । वाम्- युवयोः । निष्यानि- रहस्यानि । अचिते-
अप्रज्ञाय । न । अभूवन्- अभवन् ॥५॥

समु वां यज्ञं महयं नमोभिर्हुवे वां मित्रावरुणा सबाधः ।

प्र वां मन्मान्यृचसे नवानि कृतानि ब्रह्म जुजुषन्निमानि ॥ ७.०६१.०६

वाम्- युवयोरर्थे । नमोभिः- वन्दनैः । यज्ञम् । सम्- सम्यक् । महयम्- करोमि । मित्रावरुणा- हे
मित्रावरुणौ । सबाधः- क्लेशितः सन् । वाम्- युवाम् । हुवे- आह्वये । वाम्- युवाम् । ऋचसे-
स्तोतुम् । नवानि- अभिनवानि । मन्मानि- मननेनागतानि । प्र- प्रकर्षेण । कृतानि । इमानि-
एतानि । ब्रह्म- ब्रह्माणि । जुजुषन्- प्रीणयन्तु ॥६॥

इयं देव पुरोहितिर्युवभ्यां यज्ञेषु मित्रावरुणावकारि ।

विश्वानि दुर्गा पिपृतं तिरो नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.०६१.०७

पूर्वं व्याख्यातम् (७.०६०.१२) ॥७॥